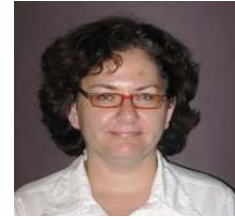

האומנם לבתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הרבניים הסמכות לקבוע למי תשולם קצבת ילדים?

בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הרבניים
כוללים תדיר בהחלטותיהם לעניין מזונות ומשמורת
קביעה למי מן ההורים תועבר קצבת הילדים.
האומנם מוסמכות ערכאות אלו לדון בשאלה זו?

עו"ד עדה גור אריה,
מייצגת מטעם האגף
לסיוע משפטי

פסיקת בית הדין האזורי לעבודה

סוגיה זו התגלגלה לפתחו של בית הדין האזורי לעבודה בחיפה (בפני כבוד הנשיא השופט רם כהן),
במסגרת תביעת אם כנגד המוסד לביטוח לאומי וכנגד אבי ילדיה לקבלת קצבת ילדים, לגבי
התקופה בה, לטענת האם, שהו ילדיה עימה, אך הקצבה שולמה לאב.

טענת האב היתה כי הילדים שהו עימו באותה התקופה וכי קיים בעניין זה מעשה בי-דין והשתק
פלוגתא, באשר בית הדין הרבני האזורי ובית המשפט לענייני משפחה קבעו כי קצבת הילדים
תועבר אליו.

טענותיה הענייניות של האם היו כי ברובה המכריע של התקופה שבמחלוקת התגוררו ילדיה עימה
ואילו בתקופה המועטה בה לן אחד הילדים אצל האב, נהג קטין זה לשהות בביתה משך שעות
רבות ביום ועל כן, עפ"י החוק זכאית היא לקבלת קצבת הילדים בהתאם לאמור בסעיף 69(א)
לחוק הביטוח הלאומי, [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן: "חוק הביטוח הלאומי") הקובע כי:

"קצבת ילדים תשולם לאם, אולם אם הילד נמצא עם האב בלבד, והאב זכאי לקצבה,
תשולם הקצבה לאב".

(ההדגשה איננה במקור- ע.ג.א.)

במקרה הנדון טענה האם, כי על אף שבית המשפט לענייני משפחה ובית הדין הרבני הכירו בעובדה
שילדיה התגוררו עימה ובכך שאף בתקופה בה לן בנה אצל האב, הוא נהג לשהות בביתה משך
שעות רבות ביום, ועל אף הוראתו הברורה של סעיף 69(א) הנ"ל, קבעו ערכאות אלו כי הזכאות
לקצבת הילדים נתונה לאב.

האם העלתה טענה נוספת וחשובה לפיה החלטות אלו, בכל הנוגע לזכאות לקצבת ילדים, הינן
בטלות, באשר ערכאות אלו כלל אינן מוסמכות לדון בעניין זה, שכן הסמכות לדון בזכאות לקצבת
ילדים מסורה לסמכותו הייחודית של בית הדין לעבודה.

יחד עם זאת, טענה האם כי קיים משקל ראייתי לתוכן של החלטות אלו בבית הדין לעבודה, לצורך הכרעה בשאלה היכן שהו ולנו הילדים בתקופה שבמחלוקת, וזאת לצורך ההכרעה בשאלת הזכויות לקצבת הילדים.

בית הדין האזורי נמנע מלדון בסוגיה עקרונית זו ופסק כי נוכח החלטות הערכאות השונות בעניינים אלה בעבר והיות ואין הוא יושב כערכאת ערעור על החלטות ערכאות אלו ומחמת עקרון כיבוד הערכאות, אין בסמכותו לדון בשאלה הראייתית היכן נמצאו הילדים בתקופה שבמחלוקת ואין בסמכותו לבטל החלטות שיפוטיות אלו ומחק התביעה. על החלטה זו הוגש ערעור.

ערכאת הערעור:

עמדת היועץ המשפטי לממשלה:

נוכח השאלה העקרונית שהועלתה, נדרש היועץ המשפטי לממשלה להגיש עמדתו. עמדתו תאמה עמדתה של האם הן לענין זה שבית הדין לעבודה רשאי לעשות שימוש בקביעות עובדתיות שונות של ערכאות אלה, ככל שהן נוגעות לענין, והן לענין זה שהיות והתובענה נוגעת לתשלום קצבאות המוסד לביטוח לאומי, הרי שהסמכות הייחודית מסורה, על פי חוק, לבית הדין האזורי לעבודה ועל כן יש לקבל את הערעור ולהשיב את התובענה לבית הדין האזורי לעבודה, על מנת שזה יכריע בענין לגופו.

הוראות החוק הקובעות סמכות ייחודית זו הינן:

חוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט – 1969, הקובע בסעיף 24(א) כי:

"לבית דין אזורי תהא סמכות ייחודית לדון -

(5) בכל עניין שמוענקת לבית הדין האזורי סמכות בו על פי התיקונים לחוק

הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשכ"ח-1968, ולחוקים אחרים, כמפורט בתוספת

הראשונה, או בכל חוק אחר".

(ההדגשה איננה במקור - ע.ג.א.).

ואילו בחוק הביטוח הלאומי נקבע בסעיף 391(א):

"לבית דין אזורי כמשמעותו בחוק בית הדין לעבודה, תהיה **סמכות ייחודית** לדון ולפסוק בכל

תובענה למעט בתובענה לפי פרק ח' –

(1) של הזכאי לגמלה, או של האדם אשר לידי ניתנה הגמלה, הטוענים שקופחו בזכותם

או שלא הוחלט תוך הזמן הקבוע בתקנות בתביעה שהגישו בהתאם לסימן א' של

פרק יד."

(ההדגשה אינה במקור – ע.ג.א.).

היות והבסיס הסטטוטורי לתשלומה של קצבת הילדים מצוי כאמור בסעיף 69 לחוק הביטוח הלאומי, משמע שלבית הדין האזורי לעבודה הסמכות הייחודית לדון בעניינים הנוגעים לקצבאות המוסד לביטוח לאומי, לרבות קצבת ילדים.

היועץ המשפטי לממשלה הוסיף וסקר את ההוראות הקובעות את סמכויות בית המשפט לענייני משפחה, אשר אין ביניהן הוראות המסמיכות בית משפט זה לדון בענייניים המסורים לסמכותו של בית הדין לעבודה, ויותר מכך, סעיף 25 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה – 1995 קובע כי:

"חוק זה אינו בא לגרוע מסמכויותיהם של בתי הדין הדתיים ובית הדין לעבודה".

יתרה מכך, היועץ המשפטי לממשלה סבר כי משהחלטות בתי המשפט לענייני משפחה ניתנו בהליך שהמוסד לביטוח לאומי לא היה צד לו, ואשר ממילא לא תקף את החלטות המוסד לביטוח לאומי בעניין אותו קטין, הרי ההחלטות אינן יכולות לחייב את המוסד לביטוח לאומי ואינן יוצרות כלפיו השתק פלוגתא.

סיכום של דברים

בסופו של יום, לא נדרש בית הדין הארצי לעבודה להכריע בערעור לגופו, היות והצדדים הגיעו ביניהם לידי פשרה, אך באולם בית הדין הארצי לעבודה נשמעה היטב עמדת שופטי בית הדין, כי אכן לבית הדין לעבודה, ולו בלבד, הסמכות לדון בזכאות לקצבת ילדים והערכאות השונות אשר דנו במשמורת על הילדים ו/או בתביעות מזונות, אינן מוסמכות לדון ולפסוק בעניין זה. **בהתאם לעמדה זו, ביטל בית הדין הארצי לעבודה את פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה.**

בל (חיפה) 1679/08, (ניתן ביום 23.4.09, פורסם ב"נבו")
עב"ל 351/09 (ניתן ביום 8.3.11, טרם פורסם)